

**ДО
Г-ЖА ЦВЕТА КАРАЯНЧЕВА,
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА 44-ТОТО
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

**КОПИЕ:
Г-Н КРАСИМИР ВЪЛЧЕВ,
МИНИСТЪР НА ОБРАЗОВАНИЕТО И
НАУКАТА НА РЕПУБЛИКА
БЪЛГАРИЯ**

СТ А Н О В И Щ Е

ОТНОСНО: *Внесен в Народното събрание Закон за изменение и допълнение на Закона за висшето образование, № 902-01-42 от 12.08.2019 г.*

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ПРЕДСЕДАТЕЛ,

Представителните организации на работодателите и на работниците и служителите на национално равнище биха искали с настоящото да изразят подкрепата си за внесения от Министерски съвет Закон за изменение и допълнение на Закона за висшето образование (*сигнатура на НС № 902-01-42 от 12.08.2019 г.*). Считаме, че предложените промени са навременни и крайно необходими предвид проблемите, пред които е изправена българската икономика - липсата на квалифицирана работна сила.

Социалните партньори самостоятелно или съвместно през последните три години винаги са обръщали внимание на необходимостта от несимволични промени в системата на висшето образование в насока възстановяване на управляемостта и балансираност на автономността на висшите училища (ВУ) в съответствие с обществения интерес, въвеждане на финансов механизъм за задържане на завършващите студенти по специалности, за които има недостиг от кадри на пазара на труда, ориентиране на самото образование към нуждите на пазара на труда, подобряване качеството на обучението и създаване на ясни критерии за акредитация на ВУ, включително ограничаване на прекомерното увеличаване на броя им, в това число и на факултети и филиали, които водят до насищане на трудовия пазар със специалисти с нетърсени професии и същевременно поради допуснатата неограничена мобилност на преподавателите - и до лошо качество на придобитите знания и умения. Свидетели сме на факта, че все още броят на местата за прием на студенти надхвърля значително броя на завършващите средно образование.

С предложените допълнения и изменения на Закона за висшето образование, считаме че **Министерство на образованието и науката (МОН) най-накрая декларира своята готовност за реална и същинска реформа в тази сфера, която бихме искали да подкрепим, като представим на Вашето внимание и конкретни коментари по предложения проект:**

1. Едно от основните допълнения на закона е въвеждането на т.н. Национална карта на висшето образование (НКВО). Чрез НКВО се цели да се определят териториалната и профилната структурна на висшето образование по професионални направления, като се очаква тази карта да бъде изготвена до една година от влизане в сила на ЗВО. Идеята за разработването на НКВО е добра и следва да бъде подкрепена, но предложените промени в ЗВО не предвиждат обсъждането ѝ със социалните партньори, най-вече с представителите на работодателите, на основната на чиито нужди да известна степен ще се разработва картата. Т.е. в предложението ЗИД липсва механизъм за разработване и съгласуване на НКВО, освен в предвидените от закона случаи, т.е. ако същата бъде публикувана за публично обсъждане и съответно разглеждана в комисиите към Народното събрание. Предлагаме да бъде предвидено такова съгласуване със социалните партньори, в т.ч. с работодателските организации.
2. Подкрепяме направените допълнения чрез § 47 за създаване на финансов механизъм за задържане на завършващите студенти, за които има сключени договори с работодатели за осигуряване на стаж по съответната специалност за периода на обучението. Считаме, че подобна мярка е крайно необходима предвид на негативните фактори, които оказват влияние върху българската икономика – демографската криза, намаленият интерес към техническите специалности, продължаващото „изтичане на мозъци“ от страната. Социалните партньори биха подкрепили и по-решителни мерки за насърчаване на младите специалисти да се реализират в страната. Такава мярка може да бъде промяна в механизма на финансиране на държавните ВУ. Според конституцията на Република България висшето образование е безплатно в държавните ВУ при условия, определени със закон. Такова условие може да бъде минимум 5 години работа в страната. Бюджетът на държавните ВУ може да се формира от вноски от студентите, финансирани чрез целеви кредити, които ще се погасяват от бюджета, ако завършилите държавни ВУ се реализират в страната.
3. Подкрепяме и предложението за освобождаване от такси на студенти, които се обучават в професионални направления и защитени специалности с най-висок очакван бъдещ недостиг на пазара на труда. Това многократно беше предлагано от социалните партньори. Бихме подкрепили и в допълнение отпускането на държавни стипендии за такива специалности, които след втори курс могат да се поемат от бизнеса.

4. Подкрепяме въвеждането на мораториум върху откриването на нови университети и филиали до влизане в сила на НКВО, както и даването на по-големи правомощия на министъра на образованието и науката. Затягането на акредитацията е много важен момент, но като че ли в закона липсват текстове, които да акцентират върху качеството на висшето образование. Измерването на качеството може да стане освен чрез специална система, която да се ползва за всички ВУ, също и чрез развитие на Рейтинговата система. Представители на социалните партньори присъстваха на среща за актуализиране и развитие на Рейтинговата система, но след срещата не последва нищо повече, въпреки че АОБР изпрати на 9 април 2019 г. становище с конкретни предложения за подобряване на системата.
5. На следващо място - подкрепяме даването на правомощия на министъра на образованието и науката да упражнява контрол, да утвърждава политиката за развитие на всяко държавно ВУ, да сключва договор с ректора за изпълнението на тази политика, както и да контролира броя на приеманите студенти.
6. Възможността за качествено равнище на учебния процес във висшето образование е неразривно свързана със състоянието на университетския кадрови състав от преподаватели в количествен и качествен аспект. В тази връзка подкрепяме и текста за определяне с акт на МС на минимални заплати за академичната длъжност "Асистент" в държавните висши училища, за да се коригира огромното неравенство в доходите и да се поемат повече отговорности към младите преподаватели (параграф 45, отнасящ се до чл. 92, ал.1/ЗВО).
7. Разширява се съставът на Съвета на настоятелите, като в него влизат вече представители на представителните организации на работниците и служителите на национално равнище и на общините, но функциите на Съвета остават същите. Тъй като крайната цел на ВУ е да подготви пълноценни кадри за пазара на труда, а ролята на българския бизнес и като цяло на социалните партньори остава непроменена, предлагаме да се разширят функциите и правомощията на Съвета на настоятелите, така че да се гарантира по-добра връзка бизнес – образование и пълноправно участие на социалните партньори.
8. Приветстваме и връзката, която се прави между средното и висшето образование, като се дава възможност на ВУ да провеждат обучения на ученици от средните професионални училища, като преподаватели от ВУ преподават по учебни предмети за придобиване на специализирана подготовка за получаване на степен на професионална квалификация.

В качеството ни на представителни организации на работодателите и на работниците и служителите на национално равнище и предвид на това, че със ЗИД на ЗВО се насърчава развитието на всяка една от институциите за висше образование в сътрудничество и с активната подкрепа на държавата, считаме, че взаимодействието със социалните партньори в условия на академична автономия е задължително по всички въпроси. Мотивите ни за

това са, че институциите за висше образование се ползват с академична автономия, но държавните висши училища ползват основно държавен ресурс и дейността им трябва да е в полза на обществото. Това налага академичната автономия да се съчетае с механизми за институционална отговорност – за постигане на прозрачност, повече контрол, диалог и социално партньорство за по-добра връзка с интересите на обществото.

Още веднъж бихме искали да посочим, че социалните партньори са удовлетворени от факта, че голяма част от правените от нас предложения за реформи са намерили място във внесените в Народното събрание проект на ЗИД на ЗВО като си даваме сметка, че приемането на Национална карта на висшето образование е ключов момент за извършваните последващи реформи. Поради това отново бихме искали да подчертаем, че участието на социалните партньори в този процес е важно за качествено провеждане на реформите и не на последно място - за ускоряването на този процес. Решаващ фактор за успеха на реформата е именно възстановяване на управляемостта на ВУ в съответствие с обществения интерес.

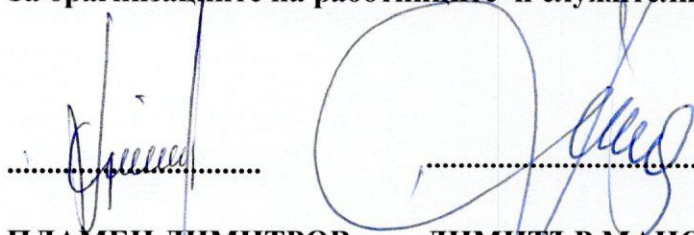
С УВАЖЕНИЕ,

**За организациите на
работодателите:**

ЦВЕТАН СИМЕОНОВ
Председател на БТПП
Председател на АОБР за 2019
По поръчение на АИКБ, БСК,
БТПП и КРИБ

За организациите на работниците и служителите

ПЛАМЕН ДИМИТРОВ
Президент на
Конфедерация
на независимите синдикати
в България (КНСБ)

ДИМИТЪР МАНОЛОВ
Президент на
Конфедерация на труда
„Подкрепа“